

РОЗВИТОК КОЛЕКТИВІЗМУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Недостатній руховий режим, обумовлений тривалим перебуванням молоді вдома під час занять і великим обсягом навчальних предметів, має прямий вплив на стан організму студентів. Сучасна система освіти дедалі більше розглядає фізичне виховання як інструмент не лише фізичного, а й соціально-морального розвитку молоді. Важливо зазначити, що для студентської спільноти сьогодні існують певні виклики, а саме, їх низька рухова активність, недостатня мотивація, структурні проблеми системи фізичного виховання. Попередження та подолання цих наслідків можливе лише завдяки впровадженню достатньої кількості фізичних вправ у освітній процес здобувачів. Фізична підготовка в університетському середовищі виконує функції соціалізації, командної взаємодії, формування цінностей взаємопідтримки та відповідальності за спільний результат. Дослідження останніх років (Li & Chen, 2024; Schulze & von Huth, 2022; Adifa & Amri, 2025) засвідчують, що фізична активність у груповій формі – потужний чинник виховання колективізму, емпатії, дисципліни та особистої відповідальності. Поняття колективізму (спільної відповідальності, командної взаємодії, готовності працювати для групового результату) і відповідальності (за себе, за групу, за здоров'я, за результат) можуть бути інтегровані з фізичною підготовкою: фізична активність, командні види спорту, групові вправи створюють умови для прояву і розвитку цих якостей.

Мета цього огляду – проаналізувати міжнародні підходи до організації фізичного виховання, яке сприяє розвитку колективізму та відповідальності серед студентської молоді, а також узагальнити емпіричні дані щодо ефективності таких практик.

Li & Chen (2024) доводять, що використання кооперативних стратегій у фізичному вихованні сприяє розвитку командної взаємодії, емоційної регуляції та соціальної компетентності студентів [1]. У роботі *Improving Students' Social Skills through Collaborative-Based Physical Education Learning* (Adifa & Amri, 2025) підкреслено, що колаборативні моделі навчання суттєво підвищують рівень соціальних навичок, зокрема емпатії та відповідальності [2].

Schulze & von Huth (2022) у систематичному огляді 23 досліджень зазначають, що 92 % експериментів з кооперативного навчання у фізичній

освіті продемонстрували позитивний вплив на соціальну поведінку студентів, зокрема на формування колективної відповідальності [3].

Buišić & Svejić (2024) показали, що включення спільних ігрових завдань у програми фізичного виховання підвищує почуття згуртованості, взаємної підтримки й відповідальності [4]. Аналогічні результати отримано в дослідженні Wang (2023), де застосування кооперативних занять у китайських університетах сприяло розвитку академічної взаємодії та міжособистісної комунікації серед студентів [5].

У праці Zhou T. і Colomer J. (2024) підкреслено, що кооперативне навчання у спорті формує культуру особистісної звітності (*individual accountability*), що є центральним компонентом відповідальності в освітньому середовищі [6].

Li J. та Shao W. у своєму огляді (2022) демонструють, що участь у спортивній діяльності позитивно корелює з розвитком просоціальної поведінки – готовністю допомагати, співпрацювати та враховувати потреби групи, тобто проявами колективізму [7]. Аналогічно, дослідження Wan B. зі співавт. (2023) показує, що залучення до командних видів спорту підвищує відчуття спільності, взаємозалежності та відповідальності за колективний результат [8].

Доведено, що рухова активність – найважливіший показник здорового способу життя, а спосіб життя студентської молоді – це шлях інтеграції потреб студента. Мельничук А. (2024) встановлено характерні для студентської молоді вподобання та пріоритети, мотиви та фактори, які спонукають їх до діяльності [9]. Згідно даних анкетування, лише 25,2 % серед усіх опитаних студентів займаються фізичними оздоровчими заняттями в позаурочний час. Саме тому варто реорганізувати й удосконалювати систему фізичного виховання у закладах освіти, формуючи моделі рухової активності студентської молоді.

Таким чином, сукупність вітчизняних і міжнародних емпіричних даних підтверджує, що фізична підготовка, зорієнтована на співпрацю й кооперативні методики, виступає важливим чинником виховання соціально значущих рис студентської молоді. Отже, міжнародний досвід свідчить, що фізичне виховання може бути ефективним педагогічним засобом розвитку колективізму й відповідальності за умови, якщо воно: передбачає кооперативні методи навчання, де учасники мають взаємозалежні цілі; стимулює особистісну відповідальність через індивідуальну звітність у межах групових завдань; підтримує соціальну взаємодію, комунікацію, емпатію та групову рефлексію результатів; формує мотиваційний компонент, заснований на взаємоповазі, підтримці та спільному успіху. Для української системи освіти актуальним завданням є адаптація зазначених моделей у навчальні програми з фізичного виховання. Це дозволить перетворити фізичну підготовку з традиційної дисципліни на потужний соціально-виховний інструмент формування громадянських і морально-вольових якостей студентської молоді.

Список використаних джерел

1. Li W. J., Chen L. H. Teamwork in action: Advancing student development through cooperative learning strategies in physical education. *Ayden Journals of Education*, 2024. URL: <https://aydenjournals.com/index.php/Education/article/view/391>
2. Adifa F., Amri K. Improving students' social skills through collaborative-based physical education learning. *Siber International Journal of Science and Education*, 2025. URL: <https://review.e-siber.org/SIJSE/article/view/227>
3. Schulze C., von Huth M. Effects of cooperative learning structures in physical education: A systematic review. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2022. URL: <https://ijpefs.org/index.php/ijpefs/article/download/460/361>
4. Buišić S., Cvejić D. Cooperative learning in physical education and sport class. *Naša Škola*, 2024. URL: <https://nasaskola.org/index.php/nasaskola/article/view/117>
5. Wang Z. Research on the application of cooperative activity learning in physical education teaching in universities. *Francis Academic Press*, 2023. URL: <https://francispress.com/papers/12628>
6. Zhou, T.; Colomer, J. Cooperative Learning Promoting Cultural Diversity and Individual Accountability: A Systematic Review. *Educ. Sci.* 2024, 14, 567. <https://doi.org/10.3390/educsci14060567>
7. Li, J.; Shao, W. Influence of Sports Activities on Prosocial Behavior of Children and Adolescents: A Systematic Literature Review. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2022, 19, 6484. <https://doi.org/10.3390/ijerph19116484>
8. Wan, B., Huang, H., Sha, X., Zhong, C., & Shui, Y. (2025). Adolescent Athlete Engagement and Team Cohesion in Football: A Moderated Mediation Model with Gender-Based Insights. *Behavioral Sciences*, 15(9), 1264. <https://doi.org/10.3390/bs15091264>
9. Мельничук А.В. (2024) Дослідження особливостей фізичної активності студентської молоді. *Physical culture sports and health of the nation*. 17(36). 80-87. [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2024-17\(36\)-80-87](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2024-17(36)-80-87)
10. 1. Шамич О.М., Озерова О.А. Пілатес як засіб фізичного вдосконалення студентів спеціальної медичної групи. – К.: КНУБА, 2021. – 120 с. http://192.168.255.230/books/11_1_21_3.pdf
11. Шамич О.М., Сердюк Л.З., Іваннікова Г.В. Фізична культура і спорт як основа здоров'я і благополуччя особистості. (Навчальний посібник). – К.: КНУБА, Талком, 2023. – 130 с. URI <https://repository.knuba.edu.ua/handle/123456789/11416>